

## JERSILD proti DÁNSKU

Rozsudok z 23. septembra 1994

### NEOFICIÁLNE ZHRNUTIE A OKOLNOSTI PRÍPADU

#### A. Základné skutočnosti

V čase udalostí, na základe ktorých vznikol tento prípad, bol pán Jens Olaf Jersild, dánsky štátny príslušník, novinárom zamestnaným v Dánskej vysielacej spoločnosti (Danmarks Radio), kde bol pridelený do jej programu Sunday News.

Dňa 31. mája 1985 denník Information uverejnil článok opisujúci rasistické postoje mládežníckej skupiny nazvanej „zelené vesty“ v Østerbre v Kodani. Na základe tohto článku sa redaktori programu Sunday News rozhodli nakrútiť dokumentárny film o skupine zelených viest. Sťažovateľ sa následne skontaktoval s predstaviteľmi tejto skupiny a pozval troch z nich na účasť v televíznom interview. Počas interview, ktoré viedol sťažovateľ, títo traja členovia zelených viest mali urážlivé a ponižujúce poznámky o prisťahovalcoch a etnických skupinách žijúcich v Dánsku. Interview trvalo približne päť až šesť hodín, z ktorých sa približne dve až dve a pol hodiny zaznamenali na videozáznam. Sťažovateľ neskôr upravil a zostrihal nahrávku interview na niekoľkominútový záznam, ktorý obsahoval vulgárne poznámky. Dňa 21. júla 1985 ho odvysielalo Danmarks Radio.

Nato sa začalo trestné stíhanie podľa § 266 písm. b) Trestného zákona proti týmto trom mladíkovi za ich verejné rasistické vyhlásenia a podľa § 266 písm. b) v spojení s § 23 proti sťažovateľovi a proti vedúcemu spravodajskej redakcie Danmarks Radio za napomáhanie a podporovanie ich šírenia. Dňa 24. apríla 1987 ich kodanský mestský súd uznal vinnými. Pánu Jersildovi bola uložená pokuta 1 000 dánskych korún. On a vedúci spravodajskej redakcie sa odvolali proti rozsudku mestského súdu, ktorý však potvrdil Vysoký súd východného Dánska a Najvyšší súd.

#### B. Konanie pred Európskou komisiou pre ľudské práva

Sťažnosť podaná 25. júla 1989 vyhlásila Európska komisia pre ľudské práva (ďalej len „Komisia“) 8. septembra 1992 za prijateľnú.

Vo svojej správe z 8. júla 1993 Komisia zhrnula fakty a vyjadrila názor, že bol porušený článok 10 Dohovoru (dvanástimi hlasmi k štyrom).

Prípád postúpila Európskemu súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) Komisia 9. septembra 1993 a dánska vláda 11. októbra 1993.

## VÝŇATOK Z ROZSUDKU

### PRÁVNÝ STAV

#### I. ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 10 DOHOVORU

25. Sťažovateľ tvrdil, že jeho odsúdenie a trest za napomáhanie a podporovanie šírenia rasistických vyjadrení boli porušením jeho práva na slobodu prejavu v zmysle článku 10 Dohovoru, ktorý ustanovuje:

„1. Každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam.

2. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam, obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti alebo verejnej bezpečnosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.“

26. Vláda nesúhlasila s týmto tvrdením, zatiaľ čo Komisia ho potvrdila.

27. Všetci sa zhodujú v tom, že opatrenia, v dôsledku ktorých vznikol sťažovateľov prípad, boli zásahom do jeho práva na slobodu prejavu.

Navyše je nesporné, že tento zásah „ustanovuje zákon“, pretože odsúdenie sťažovateľa bolo založené na § 266 písm. b) a § 23 ods. 1 Trestného zákona. V tejto súvislosti vláda poukázala na to, že prvý z uvedených paragrafov bol prijatý s cieľom zosúladiť právne predpisy s Dohovorom OSN\*. Argumentom vlády je, ako to pochopil Súd, že keď je aplikovateľný článok 10 Dohovoru, Súd musí pri aplikácii odseku 2 dbať na to, aby sa príslušné ustanovenia Trestného zákona interpretovali

---

\* Poznámka prekladateľa: Ide o Medzinárodný dohovor o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie, ktorý prijala Organizácia Spojených národov v roku 1965 a ktorý bol uverejnený v Zbierke zákonov pod č. 95/1974 Zb.

#### Článok 4

Zmluvné štáty odsudzujú všetku propagandu a všetky organizácie, ktoré sú založené na myšlienkach alebo teóriách o nadradenosti jednej rasy alebo skupiny osôb jednej farby pleti alebo etnického pôvodu alebo ktoré sa pokúšajú ospravedlňovať alebo povzbudzovať akúkoľvek formu rasovej nenávisť a diskriminácie, a zaväzujú sa, že prijímú bezod-

a aplikovali v širokom význame v súlade s princípmi Dohovoru OSN (pozri odsek 21). Inými slovami článok 10 sa nemá interpretovať tak, aby obmedzil, znížil alebo zničil právo na ochranu pred rasovou diskrimináciou podľa Dohovoru OSN.

Nakoniec je nesporné, že zásah sledoval legitímny cieľ, konkrétne „ochranu povesti alebo práv iných“.

Jedinou spornou otázkou je, či boli prijaté opatrenia „nevyhnutné v demokratickej spoločnosti“.

28. Sťažovateľ a Komisia boli toho názoru, že napriek záväzkom Dánska ako zmluvnej strany Dohovoru OSN (pozri odsek 21) mala byť dosiahnutá spravodlivá rovnováha medzi „ochranou povesti alebo práv iných“ a právom sťažovateľa na rozširovanie informácií. Podľa sťažovateľa sa takáto rovnováha predpokladala v klauzule obsiahnutej v článku 4 Dohovoru OSN v tom zmysle, že je potrebné postupovať s „náležitým zreteľom na zásady zakotvené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a na práva ... v článku 5 Dohovoru (OSN)“. Táto klauzula bola navrhnutá v prípravnej etape z dôvodu obavy niekoľkých štátov, že požiadavka v článku 4 písm. a), že „(zmluvné štáty sa zaväzujú) vyhlásiť za činy trestné podľa zákona akékoľvek rozširovanie ideí založených na rasovej nadradenosti alebo nenávisti“, bola príliš všeobecná a mohla by spôsobiť ťažkosti v súvislosti s inými ľudskými právami, najmä právom na slobodu názoru a prejavu. Podľa ďalšieho sťažovateľovho vyjadrenia toto vysvetľuje, prečo Výbor ministrov Rady Európy, keď naliehal na členské štáty, aby ratifikovali Dohovor OSN, navrhol, aby pripojili k ratifikačnej listine vysvetľujúce vyhlásenie, ktoré by *inter alia* zdôraznilo, že je potrebné mať na zreteli aj práva zakotvené v Európskom dohovore [Rezolúcia (68) 30 prijatá zástupcami ministrov 31. októbra 1968].

Sťažovateľ a Komisia zdôraznili, že berúc do úvahy vysielanie ako celok, urážlivé poznámky mali za následok skôr zosmiešnenie ich autorov ako propagovanie ich rasistických názorov. Celkový dojem z programu bol, že mal zamerať pozornosť verejnosti na otázku veľkej obavy zo strany spoločnosti, konkrétne na otázku rasizmu a xenofóbie. Sťažovateľ zámernie zahrnul do programu urážlivé poznámky nie s úmyslom šírenia rasistických názorov, ale aby im čelil poukázaním na ne. Sťažovateľ zdôraznil, že sa snažil ukázať, analyzovať a vysvetliť svojim divákom vtedy nový fenomén v Dánsku, a to násilný rasizmus praktizovaný nevychovanou a sociálne znevýhod-

---

kladné a pozitívne opatrenia na odstránenie akéhokoľvek podnecovania k rasovej diskriminácii alebo činom rasovej diskriminácie, a na tento cieľ s náležitým zreteľom na zásady zakotvené vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv a na práva výslovne uvedené v článku 5 tohto dohovoru sa zaväzujú najmä:

a) vyhlásiť za činy trestné podľa zákona: akékoľvek rozširovanie ideí založených na rasovej nadradenosti alebo nenávisti, akékoľvek podnecovanie k rasovej diskriminácii, ako aj všetky násilné činy alebo podnecovanie k takým činom proti ktorejkoľvek rase alebo ktorejkoľvek skupine osôb inej farby pleti alebo etnického pôvodu, ako aj poskytovanie akejkoľvek podpory rasistickej činnosti vrátane jej financovania;

b) vyhlásiť za nezákonné organizácie a tiež aj organizovanú a akúkoľvek inú propagandistickú činnosť podporujúcu a povzbudzujúcu rasovú diskrimináciu a vyhlásiť účasť v takých organizáciách alebo na takej činnosti za trestnú podľa zákona;

c) nedovoľiť celoštátnym ani miestnym verejným orgánom alebo inštitúciám podporovať alebo podnecovať rasovú diskrimináciu.

nenou mládežou. Tvrdil, a Komisia sa k nemu pripojila, že vysielanie nemohlo mať žiadny závažný škodlivý vplyv na „povešť alebo práva iných“. Nad záujmami chrániť iných preto prevážili záujmy na ochrane sťažovateľovej slobody prejavu.

Okrem toho sťažovateľ uviedol, že ak by bol v tom čase platil zákon o zodpovednosti médií z roku 1991, nebol by čelil obžalobe, pretože podľa toho zákona môže byť braný na zodpovednosť v zásade iba autor vyhlásenia postihnutelného trestom. Toto vyvrátilo argument vlády, že jeho odsúdenie si vyžadoval Dohovor OSN a že bolo „nevyhnutné“ v zmysle článku 10.

29. Vláda tvrdila, že sťažovateľ upravil záznam o zelených vestách skôr senzáciechtivým a nie informatívnym spôsobom a že jeho spravodajská alebo informatívna hodnota bola minimálna. Televízia je vplyvné médium a väčšina Dánov obyčajne sledovala spravodajský program, v ktorom sa záznam odvysielal. Hoci sťažovateľ vedel, že sa vystavujú trestno-právnej zodpovednosti, povzbudzoval členov zelených viest, aby urobili rasistické vyhlásenia, a nepostavil sa v programe proti nim. Bolo príliš rafinované domnievať sa, že diváci nebudú vnímať ich poznámky v zmysle, ako boli prednesené. Žiadnu dôležitosť nemožno pripísať ani skutočnosti, že tento program mal za následok podanie iba niekoľkých sťažností, pretože vzhľadom na nedostatok informácií a nedostatočnú znalosť dánskeho jazyka a dokonca aj vzhľadom na strach z odvetných opatrení zo strany násilníckych rasistov boli obeť urážlivých poznámok pravdepodobne odradené od sťažovania sa. Sťažovateľ tak nesplnil „povinnosti a zodpovednosť“, ktoré pre neho vyplývali z postavenia televízneho novinára. Pokuta, ktorá mu bola uložená, bola na spodnej hranici stupnice trestov uplatňovaných za trestné činy podľa § 266 písm. b), a preto bolo veľmi nepravdepodobné, že by odstrašila nejakého novinára od príspevku do verejnej diskusie o rasizme a xenofóbii, jej účinkom bolo len pripomenúť verejnosti, že rasistické vyjadrenia treba brať vážne a nemožno ich tolerovať.

Vláda navyše nesúhlasila s tým, že záležitosť by sa bola posudzovala inak, ak by bol býval v danom čase platil zákon o zodpovednosti médií z roku 1991. Pravidlo, že iba autor vyhlásenia postihnutelného trestom môže byť braný na zodpovednosť, podliehalo výnimkám (pozri odsek 20). Ako by sa prípad sťažovateľa posudzoval podľa zákona z roku 1991, je vecou čistej špekulácie.

Vláda zdôraznila, že na všetkých troch stupňoch dánske súdy, ktoré boli v zásade v lepšej pozícii ako Európsky súd, aby posúdili vplyv tohto programu a vykonali starostlivé, vyvážené posúdenie všetkých dotknutých záujmov. Preskúmanie, ktoré tieto súdy vykonali, bolo podobné tomu, aké sa vykonáva podľa článku 10. Ich rozhodnutia boli prijaté v rámci priestoru na voľnú úvahu, ktorý je ponechaný vnútroštátnym orgánom a ktorý zodpovedá naliehavej spoločenskej potrebe.

30. Súd by rád na začiatku zdôraznil, že si zvlášť uvedomuje životnú dôležitosť boja proti rasovej diskriminácii vo všetkých jej formách a prejavoch. Je možno pravda, tak ako to tvrdil sťažovateľ, že dôsledkom nedávnych udalostí je dnes uvedomovanie si nebezpečenstva rasovej diskriminácie intenzívnejšie, ako to bolo pred desiatimi rokmi v čase odvysielania predmetného programu. Napriek tomu záležitosť mala už vtedy všeobecný význam, ako to dokazuje napríklad skutočnosť, že Dohovor OSN bol prijatý v roku 1965. Preto zámer a cieľ sledovaný Dohovorom OSN majú veľký význam pri posúdení, či odsúdenie sťažovateľa, ktoré sa – ako to zdôraznila vláda – zakladalo na ustanovení prijatom s cieľom zabezpečenia súladu Dánskej legislatívy s Dohovorom OSN, bolo „nevyhnutné“ v zmysle článku 10 ods. 2.

Po druhej záväzky Dánska podľa článku 10 sa musia interpretovať v čo najšir-

šom význame tak, aby boli zlučiteľné s jeho záväzkami podľa Dohovoru OSN. Z tohto hľadiska nie je úlohou Súdu interpretovať klauzulu „náležitý zreteľ“ obsiahnutú v článku 4 Dohovoru OSN, ktorá sa môže vysvetľovať rôzne. Súd je však toho názoru, že jeho výklad článku 10 Európskeho dohovoru v tomto prípade je zlučiteľný so záväzkami Dánska podľa Dohovoru OSN.

31. Významnou črtou tohto prípadu je, že sťažovateľ neurobil sporné vyhlásenia sám, ale pomáhal pri ich šírení vo svojom postavení televízneho novinára zodpovedného za spravodajský program Danmarks Radio (pozri odseky 9 až 11). Pri posúdení, či jeho odsúdenie a trest boli „nevyhnutné“, bude Súd preto brať do úvahy princípy stanovené vo svojej judikatúre, ktoré sa týkajú úlohy tlače (ako boli zhrnuté napríklad v rozsudku *Observer a Guardian proti Spojenému kráľovstvu* z 26. novembra 1991, séria A, č. 216, str. 29–30, ods. 59).

Súd opakovane zdôrazňuje, že sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a že záruky, ktoré sa majú poskytnúť tlači, majú osobitný význam (*ibid.*). Hoci tlač nesmie prekročiť mantinely stanovené okrem iného v záujme „ochrany povesti a práv iných“, jej povinnosťou je rozširovať informácie a myšlienky vo veciach verejného záujmu. Nielenže má tlač za úlohu rozširovať takéto informácie a myšlienky, ale aj verejnosť má právo prijímať ich. Ak by to bolo inak, tlač by nemohla mať dôležitú úlohu „strážneho psa verejnosti“ (*ibid.*). Napriek tomu, že toto je formulované primárne s ohľadom na tlačové médiá, tieto princípy platia bezpochyby aj na audiovizuálne médiá.

Posudzujúc „povinnosti a zodpovednosť“ novinára, potenciálny vplyv médiá, o ktoré tu ide, je dôležitým faktorom a vo všeobecnosti sa uznáva, že audiovizuálne médiá majú často oveľa bezprostrednejší a silnejší vplyv ako tlačové médiá [pozri rozhodnutie Komisie o prijateľnosti *Purcell a ostatní proti Írsku* z 16. apríla 1991, sťažnosť číslo 15404/89, *Decisions and Reports* (DR) 70, str. 262]. Audiovizuálne médiá disponujú možnosťou vyjadriť pomocou obrazov významy, ktoré tlačové médiá nie sú schopné rozširovať.

Rovnako metódy objektívneho a vyváženého spravodajstva sa môžu značne odlišovať, závisiac okrem iných vecí od média, o ktoré ide. Nie je preto úlohou tohto Súdu, ani vnútroštátnych súdov nahradiť v tejto veci názory tlače vlastnými, pokiaľ ide o to, akú techniku spravodajstva by mali novinári použiť. V tejto súvislosti Súd pripomína, že článok 10 nechráni iba podstatu vyjadrených myšlienok a informácií, ale aj formu, v ktorej sú vyjadrené (pozri rozsudok *Oberschlick proti Rakúsku* z 23. mája 1991, séria A, č. 204, str. 25, ods. 57).

Súd sa bude pozerať na zásah, ktorý je predmetom sťažnosti, vo svetle celého prípadu a určí, či dôvody uvedené vnútroštátnymi orgánmi na jeho ospravedlnenie sú významné a dostačujúce a či použité prostriedky boli primerané legitímnemu cieľu, ktorý sa sledoval (pozri už spomenutý rozsudok *Observer a Guardian*, str. 29–30, ods. 59). Súd sa musí pri tom sám presvedčiť, že vnútroštátne orgány použili štandardy, ktoré sú v súlade s princípmi článku 10, a navyše, že postupovali na základe akceptovateľného posúdenia relevantných skutočností (pozri napr. rozsudok *Schwabe proti Rakúsku* z 28. augusta 1992, séria A, č. 242-B, str. 32–33, ods. 29).

Súd bude posudzovať spôsob, akým bola reportáž o zelených vestách pripravená, jej obsah, súvislosti, za ktorých bola odvysielaná, a účel programu. Majúc na zreteli záväzky štátov podľa Dohovoru OSN a iné medzinárodné nástroje na prijatie efektívnych opatrení na eliminovanie všetkých foriem rasovej diskriminácie a na predchádzanie

dzanie a boj proti rasistickým doktrínam a praktikám (pozri odsek 21), dôležitým faktorom pri hodnotení zo strany Súdu bude, či program, o ktorý ide, ak sa posudzuje ako celok, sa ukázal z objektívneho hľadiska ako taký, ktorého účelom je propagovať rasistické názory a myšlienky.

32. Vnútroštátne sudy kládli značný dôraz na skutočnosť, že sťažovateľ sa sám chopil iniciatívy pri príprave programu o zelených vestách a nielenže vopred vedel, že pravdepodobne počas interview zaznejú rasistické vyhlásenia, ale ich aj na takéto vyhlásenia nabádal. Upravil program tak, aby zahŕňal urážlivé tvrdenia. Bez jeho zaangażovanosti by sa neboli poznámky rozšírili medzi široký okruh ľudí a a neboli by trestne postihnuteľné (pozri odseky 14 a 18).

Súd je presvedčený, že toto boli závažné dôvody v súvislosti s článkom 10 ods. 2.

33. Na druhej strane, pokiaľ ide o obsah programu o zelených vestách, je potrebné poznamenať, že úvod televízneho komentátora sa začal odvolaním sa na nedávnu verejnú diskusiu a komentár tlače k otázke rasizmu v Dánsku a vyzýval divákov, aby si program pozreli v týchto súvislostiach. Ďalej oznámil, že cieľom programu je určiť aspekty tohto problému spoznaním niektorých rasistických jednotlivcov a vykreslením ich mentality a sociálneho zázemia. Niet dôvodu pochybovať, že nasledujúce interview tento účel splnilo. Keď posudzujeme televízny program ako celok, objektívne sa nemohlo zdať, že mal za účel propagáciu rasistických názorov a myšlienok. Práve naopak, jasne bol s využitím interview namierený tak, aby ukázal, analyzoval a podal vysvetlenie o tejto špecifickej skupine mládeže, obmedzovanej a frustrovanej ich sociálnou situáciou, s trestnými záznamami a násilnými postojmi. Zaoberal sa tak špecifickými aspektmi veci, ktorá bola už vtedy predmetom veľkého verejného záujmu.

Najvyšší súd rozhodol, že spravodajská alebo informačná hodnota tejto reportáže nebola taká, aby mohla ospravedlniť šírenie urážlivých poznámok (pozri odsek 18). Vzhľadom na princípy uvedené v odseku 31, však Súd nevidí dôvod vysloviť pochybnosti o posúdení spravodajskej alebo informačnej hodnoty napadnutého programu zo strany členov pracovného tímu programu Sunday News, ktoré tvorilo základ ich rozhodnutia vyrobiť a odvysielať ho.

34. Navyše treba mať na pamäti, že program bol odvysielaný ako časť seriózneho dánskeho spravodajského programu a bol určený dobre informovanému publiku (pozri odsek 9).

Súd nie je presvedčený o argumente, ktorý zdôrazňovali aj vnútroštátne sudy (pozri odseky 14 a 18), že program o zelených vestách bol prezentovaný bez akéhokoľvek pokusu o vyváženie vyjadrených extrémistických názorov. Tak úvod televízneho komentátora, ako aj správanie sa sťažovateľa počas interview ho jasne odlíšili od osôb, s ktorými viedol rozhovor, napríklad pri ich opísaní ako členov „skupiny extrémistickej mládeže“, ktorá podporovala Ku Klux Klan, a spomenutím trestných záznamov niektorých z nich. Sťažovateľ tiež odmietol niektoré z rasistických vyhlásení, napríklad pripomenutím, že existujú černosí, ktorí zastávajú významné pracovné pozície. Nesmie sa nakoniec zabudnúť ani na to, že posudzujúc vec ako celok, sfilmovaný portrét s istotou vyjadril význam, že rasistické vyhlásenia boli súčasťou všeobecného antisociálneho postoja zelených viest.

Je pravda, že tento program výslovne nepripomenul nemorálnosť, nebezpečenstvá a nezákonnosť propagácie rasovej nenávisťi a myšlienky nadradenosti jednej rasy. Vzhľadom na spomenuté vyvažujúce prvky a prirodzené obmedzenia pri objasňo-

vaní takýchto prvkov v krátkej reportáži v rámci dlhšieho programu, ako aj na slobodnú vôľu novinára, pokiaľ ide o formu použitého prejavu, však Súd nepovažuje absenciu takýchto preventívnych upozornení za podstatnú.

35. Spravodajstvo založené na interview, či upravenom, alebo nie, predstavuje jeden z najdôležitejších prostriedkov, akým je tlač schopná plniť svoju dôležitú úlohu „strážneho psa verejnosti“ (pozri napríklad už spomenutý rozsudok Observer a Guardian, str. 29–30, ods. 59). Potrestanie novinára za napomáhanie pri šírení vyhlásení, ktoré urobili iné osoby v interview, by vážne obmedzilo príspevky tlače do diskusie o záležitostiach verejného záujmu a nemalo by sa použiť, pokiaľ na to neexistujú obzvlášť závažné dôvody. Z tohto hľadiska Súd neakceptuje argument vlády, že obmedzený charakter pokuty je dôležitý – dôležitý je fakt, že novinár bol odsúdený.

Niet pochybností o tom, že poznámky, na základe ktorých boli členovia zelených viest odsúdení (pozri odsek 14), boli viac než urážlivé pre členov cieľových skupín a nepožívali ochranu podľa článku 10 (pozri napríklad rozhodnutie Komisie o prijateľnosti v prípade Glimmerveen a Hagenbeek proti Holandsku, sťažnosť č. 8348/78 a 8406/78, DR 18, str. 187, a v prípade Künen proti Nemecku, sťažnosť č. 12194/86, DR 56, strana 205). Keby sa však aj bol bral zreteľ na spôsob, akým sťažovateľ pripravil program o zelených vestách (pozri odsek 32), nepreukázalo sa, že pri posudzovaní vecí ako celku bola reportáž taká, aby oprávnila aj na jeho odsúdenie a potrestanie za trestný čin podľa Trestného zákona.

36. Navyše je nesporné, že úmysel sťažovateľa pri zostavení predmetného vysielania, nebol rasistický. Aj keď sa na to odvolával vo vnútroštátnom konaní, z odôvodnení príslušných rozsudkov nevyplýva, že sudy takýto faktor zobrali do úvahy (pozri odseky 14, 17 a 18).

37. Berúc do úvahy už povedané, dôvody uvedené na podporu odsúdenia a potrestania sťažovateľa neboli dostatočné na presvedčivé preukázanie, že zásah do výkonu jeho práva na slobodu prejavu bol „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“. Konkrétne použité prostriedky boli neprimerané účelu ochrany „povesti alebo práv iných“. Predmetné opatrenia teda spôsobili porušenie článku 10 Dohovoru.

## I. APLIKÁCIA ČLÁNKU 50 DOHOVORU

38. Pán Jersild žiadal spravodlivé zadostučinenie podľa článku 50 Dohovoru, podľa ktorého:

„Ak súd zistí, že rozhodnutie alebo opatrenie súdneho alebo každého iného orgánu Vysokej zmluvnej strany je úplne alebo čiastočne v rozpore so záväzkami vyplývajúcimi z ... Dohovoru a ak vnútroštátne právo tejto strany umožňuje len čiastočné odstránenie dôsledkov takého rozhodnutia alebo opatrenia, rozhodnutie Súdu prizná v prípade potreby poškodenej strane spravodlivé zadostučinenie.“

39. Vláda čiastočne súhlasila s jeho žiadosťou. Komisia neposkytla žiadne vyjadrenie.

### A. Majetková ujma ujma, škoda peňažná, preskúmať

40. Sťažovateľ žiadal 1 000 dánskych korún ako náhradu pokuty, ktorá mu bola uložená, aby ju preplatil Danmarks Radio, ktorý predbežne za neho túto pokutu zaplatil.

41. Vláda proti tomu nenamietala a Súd rozhodol, že suma bude priznaná.

### B. Nemajetková ujma

42. Sťažovateľ žiadal 20 000 dánskych korún ako náhradu nemajetkovej ujmy. Tvrdil, že jeho profesionálna povest' bola poškodená a že v dôsledku odsúdenia trpel úzkosťami.

43. Súd poznamenáva, že sťažovateľ stále pracuje v programe Sunday News v Danmarks Radio a že jeho zamestnávateľ ho podporoval počas konania, *inter alia* zaplatením pokuty (pozri odseky 9 a 40) a súdnych trov (pozri odsek 44). Súhlasí s vládou, že vyslovenie porušenia článku 10 Dohovoru predstavuje samo osebe dostatočné spravodlivé zadostučinenie.

### C. Náklady a výdavky

44. Sťažovateľ žiadal náhradu nákladov a výdavkov

- a) 45 000 dánskych korún za prácu, ktorú vykonal jeho právnik pán J. Stockholm vo vnútroštátnom konaní;
- b) ako náhradu súdnych trov vzniknutých v konaní v Štrasburgu 13 126,80 dánskych korún pre pána Johannessena, 6 900 libier šterlingov pre pána Boyla a 50 000 dánskych korún (bez 25 % dane z pridanej hodnoty) pre pána Trieria;
- c) 20 169,20 dánskych korún na pokrytie nákladov za preklady, tlmočenie a za vypracovanie expertného názoru;
- d) 25 080 dánskych korún, 965,40 libier a 4 075 francúzskych frankov za cestovné a pobytové náklady vzniknuté v súvislosti s pojednávaniami pred Komisiou a Súdom, ako aj za rôzne iné výdavky.
- e) Časť uvedených nákladov a výdavkov predbežne uhradilo Danmarks Radio.

45. Vláda nenamietala proti uvedeným žiadosťam. Súd je toho názoru, že sťažovateľovi sa majú nahradiť uvedené sumy v plnej výške. Tieto sa majú zvýšiť o akékoľvek dane z pridanej hodnoty, ktoré prichádzajú do úvahy.

## Z TÝCHTO DÔVODOV SÚD

1. *Rozhodol* dvanástimi hlasmi k siedmim, že bol porušený článok 10 Dohovoru;
2. *Rozhodol* sedemástimi hlasmi k dvom, že Dánsko je povinné zaplatiť sťažovateľovi do troch mesiacov majetkovú ujmu 1 000 (jeden tisíc) dánskych korún a ako náklady a výdavky sumu vyplývajúcu z kalkulácie, ktorá sa urobí v zmysle odseku 45 tohto rozsudku.
3. *Zamieta* jednohlasne zvyšok sťažovateľovej žiadosti o spravodlivé zadostučinenie.

Vyhotovené v anglickom a vo francúzskom jazyku a vyhlásené na verejnom pojednávaní v Budove ľudských práv v Štrasburgu 23. septembra 1994.

Herbert PETZOLD  
tajomník

Rolv RYSDAL  
predseda

V súlade s článkom 51 ods. 2 Dohovoru a pravidlom 53 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdu sú k tomuto rozsudku pripojené tieto osobitné názory:

- a) spoločný nesúhlasný názor pána Ryssdala, pána Bernhardta, pána Spielmanna a pána Loizoua,
- b) spoločný nesúhlasný názor pána Gölcüklüa, pána Russoa a pána Valticosa,
- c) doplňujúci spoločný nesúhlasný názor pána Gölcüklüa a pána Valticosa.

H. P.

R. R.

## SPOLOČNÝ NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCOV RYSSDALA, BERNHARDTA, SPIELMANNA A LOIZOUA

1. Toto je po prvýkrát, čo sa Súd zaoberal prípadom šírenia rasistických poznámok, ktoré odopierajú veľkej skupine osôb hodnotu „ľudských bytostí“. V predchádzajúcich rozhodnutiach Súd – podľa nášho názoru správne – podčiarkol obrovský význam slobody tlače a médií vo všeobecnosti pre demokratickú spoločnosť, ale nikdy nemusel posudzovať situáciu, v ktorej boli „povešť alebo práva iných“ (článok 10 ods. 2) vystavené nebezpečenstvu v takom rozsahu ako tu.

2. Súhlasíme s väčšinou (odsek 35 rozsudku), že samotní členovia zelených viest „nepožívali ochranu podľa článku 10“. To isté musí platiť o novinároch, ktorí šíria takéto poznámky s podpornými komentármi alebo spolu s ich schvaľovaním. Toto nemožno jednoznačne povedať o sťažovateľovi. Preto je nesporne ťažké dosiahnuť náležitú rovnováhu medzi slobodu tlače a ochranou iných. Väčšina však pripísala oveľa väčšiu váhu slobode novinára ako ochrane tých, ktorí musia trpieť z dôvodu rasovej nenávisti.

3. Ani z písaného textu interview (odsek 11 rozsudku), ani z videozáznamu, ktorý sme videli, nie je zjavné, že poznámky zo strany zelených viest sú neakceptovateľné v spoločnosti založenej na rešpektovaní ľudských práv. Sťažovateľ zostrihal celé interview na niekoľko minút, pravdepodobne s dôsledkom alebo dokonca zámerom, že zachová najhrubšie poznámky. Preto bolo absolútne nevyhnutné dodať aspoň jasné nesúhlasné vyhlásenie. Väčšina Súdu vidí takýto nesúhlas v kontexte interview, ale to je interpretácia spočívajúca na poznámkach so skrytým významom. Nikto nemôže vylúčiť, že istá časť verejnosti našla v tomto televíznom programe podporu pre svoje rasové predsudky.

A aké musia byť pocity tých, ktorých ľudská dôstojnosť bola zo strany zelených viest napadnutá alebo dokonca popretá? Mohli nadobudnúť dojem, televízne vysielanie v celkových súvislostiach prispieva k ich ochrane? Dobré úmysly novinára nie sú v takejto situácii dostatočné, najmä nie v prípade, v ktorom sám nabádal na rasis-tické vyhlásenia.

4. Medzinárodný dohovor na zabránenie všetkých foriem rasovej diskriminácie možno nevyžaduje potrestanie novinárov zodpovedných za televízny program tohto druhu. Na druhej strane podporuje názor, že médiá môžu byť tiež povinné zaujať jasné stanovisko v otázke rasovej diskriminácie a nenávisti.

5. Hrozba rasovej diskriminácie a prenasledovania je určite v našej spoločnosti veľmi vážna a Súd správne zdôraznil životnú dôležitosť boja proti rasovej diskriminácii vo všetkých jej formách a prejavoch (odsek 30 rozsudku). Dánske sudy v plnej miere uznali, že ochrana osôb, ktorých ľudská dôstojnosť je napadnutá, musí byť v rovnováhe s právom na slobodu prejavu. Starostlivo posúdili zodpovednosť sťažovateľa a dôvody na ich závery boli významné. Ochrana menšinových rás nemôže byť menej dôležitá ako právo na šírenie informácií a za konkrétnych okolností tohto prípadu nie je podľa nášho názoru úlohou tohto Súdu nahradiť ohodnotenie protichodných záujmov, ktoré urobil dánsky Najvyšší súd ohodnotením vlastným. Sme presvedčení, že dánske sudy konali v rámci priestoru na voľnú úvahu, ktorý sa musí zmluvným štátom v tejto citlivej oblasti ponechať. Rozhodnutia dánskych súdov teda nemožno považovať za také, ktoré by spôsobili porušenie článku 10 Dohovoru.

## SPOLOČNÝ NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCOV GÖLCÜKLÜA, RUSSOA A VALTICOSA

Nemôžeme sa stotožniť s mienkou väčšiny Súdu v prípade Jersild.

Tento prípad sa skutočne dotýka dvoch významných princípov, jedným je sloboda prejavu zakotvená v článku 10 Dohovoru, druhým je zákaz chrániť rasovú nenávisť, ktorý je zjavne jedným z obmedzení povolených odsekom 2 článku 10 a ktorý je navyše predmetom základných dokumentov o ľudských právach prijatých Generálnym zhromaždením OSN, najmä Medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem rasovej diskriminácie z roku 1965. Tento Dohovor nemožno evidentne ignorovať, keď sa implementuje Európsky dohovor. Dohovor OSN je navyše pre Dánsko záväzný. Musí sa nim tiež riadiť Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach, najmä pokiaľ ide o oblasť pokrývanú Dohovorom OSN vo vzťahu k Európskemu dohovoru a na základe výnimiek, ktoré Dohovor zakotvil vo všeobecných ustanoveniach.

V prípade Jersild sa vyhlásenia, ktoré sa urobili a ochotne reprodukovali v predmetnom vysielaní dánskej televízie bez akejkoľvek významnej reakcie zo strany komentátora, skutočne rovnali podnecovaniu na opovrhovanie nielen cudzincami vo všeobecnosti, ale zvlášť černochochmi, ktorí boli opísaní ako patriaci k nižšej podľudskej rase („negri ... nie sú ľudské bytosti ... . Zoberte si obraz gorily ... a potom sa pozrite na negra, je to tá istá telesná stavba ... . Neger nie je ľudská bytosť, je to zviera, toto platí rovnako pre všetkých ostatných robotníkov z cudziny, pre Turkov, Juhoslovánov a či akokoľvek inak sa nazývajú.“).

Zakiaľ čo oceňujeme, že niektorí sudcovia kládli osobitný význam na slobodu prejavu, tým skôr, že v ich štátoch ešte v nedávnych časoch v širokej miere neexistovala, nemôžeme súhlasiť s tým, že táto sloboda by sa mala rozšíriť na povzbudzovanie k rasovej nenávisti, opovrhovanie inými rasami okrem tej, ku ktorej patríme, a obhajovanie násilia proti tým, ktorí patria k rasám, o ktoré ide. Vysielanie sa obhajovalo na základe toho, že sa ním mala vyprovokovať zdravá reakcia odmietnutia medzi divákmi. To predstavuje optimizmus, ktorý je zo skúseností prinajmenšom klamlivý. Veľké množstvo mladých ľudí, a dokonca široká časť populácie, ktorá sa cíti dnes zavalená ťarchou života, nezamestnanosťou a chudobou, je veľmi náchylná na vyhľadávanie obetných baránkov, ktorí sú im vystavení bez jediného skutočného varovania. Dôležitý argument je, že novinár zodpovedný za predmetné vysielanie neurobil žiadny skutočný pokus, aby napadol názory, ktoré prezentoval, čo bolo nevyhnutné, ak ich pôsobenie malo byť vyvážené prinajmenšom pre divákov.

Preto sme názoru, že prijatím trestných opatrení – ktoré boli navyše mierne – dánske súdne orgány v žiadnom prípade neporušili článok 10 Dohovoru.

## DOPLŇUJÚCI SPOLOČNÝ NESÚHLASNÝ NÁZOR SUDCOV GÖLCÜKLÜA A VALTICOSA

Hlasovali sme proti bodu 2 výrokovej časti rozsudku, pretože sme pevne presvedčení, že sťažovateľ urobil chybu, keď nereagoval na obhajobu rasizmu, takže považujeme za úplne neoprávnené priznať mu akúkoľvek kompenzáciu.